

3. The Berdians'k Municipal Local History Museum. – BKM – KP 21495 D 8015 (The program of a performance in Berdyansk theater in favor of insufficient schoolgirls of women's national school. 13. 07. 1881.) [in Russian].
4. BKM – KP 17124 D 5871 [in Russian].
5. Kechedzhi-Shapovalov, M.V. (1919). Old and New Mariupol. Mariupol: El.-tipografiya Br. Golprin [in Russian].
6. Konstantinova, V.M. (2010). Urbanization: South Ukrainian dimension (1861–1904). Zaporizhzhya: AA Tandem [in Ukrainian].
7. Liman, I.I. & Konstantinova, V.M. (Eds.). (2007). "The best port of the Sea of Azov". Chronicle of history of Berdyansk eyes of correspondents of "Odeskogo Visnika" (1861–1875). Berdyansk – Taganrog: RA "Tandem-U" [in Ukrainian].
8. Mariupol and its vicinities. Edition of the honourable trustee D. A. Hardzhayev. (1892). Mariupol: Tipolitografiya A. A. Frantova [in Russian].
9. Mihaylichenko, V & Denisov, E. (2010). Berdyansk: a look in centuries. Berdyansk: Pivdenna zorya; Zaporozhe: Dikoe Pole [in Russian].
10. Liman, I.I. & Konstantinova, V.M. (Eds.). (2007). "The district capital". Chronicle of history of Berdyansk eyes of correspondents "Odeskogo Visnika" (1876–1893). Berdyansk – Nevinnomisk: RA "Tandem – U" [in Ukrainian].
11. Chuprik, L.N. (1998). The scientific reference from history of Mariupol theater. Archive of the Mariupol local history museum. F. 345. od. zb. 25–26. Mariupol [in Russian].
12. Exposition of BKM – KP 21496 D 8016 [in Russian].
13. Exposition of BKM – KP 21494 D 8014 [in Russian].
14. Yarutskiy, L.D. (1991). Mariupol old times: Stories of the local historian. Moscow: Sovetskiy pisatel [in Russian].

УДК 316.722+130.2

Лисенко Любов Володимирівна
старший викладач Національної музичної
академії України ім. П.І. Чайковського
lysenko.agapi@gmail.com

ПРОБЛЕМА КРИЗИ МЕНТАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Статтю присвячено дослідженню кризи ментальної ідентичності етносів у сучасному мультикультурному європейському просторі. Автор зосереджує увагу на феномені етнічного парадоксу, або етноренсансу, який на-самперед проявляє себе в царині лінгвокультури. Аналізує різні сценарії розвитку інтеграційних процесів у світовому мультикультурному просторі та пропонує шляхи подолання викликів, пов'язаних з глобалізацією. Особливу увагу приділено аналізу кризових проявів інтеграції емігрантів з країн Сходу в європейський лінгвокультурний простір. Автор розглядає ці явища і процеси в контексті євроінтеграційного вектору українського народу та окреслює, за яких умов ця інтеграція стане максимально успішною і для України, і для країн Європи.

Ключові слова: криза ментальної ідентичності, етнолінгвокультура, мультикультуралізм, етнічний парадокс, етноренесанс, комунікативна компресія, точка ментальної опори.

Лысенко Любовь Владимировна, старший преподаватель Национальной музыкальной академии Украины им. П.И. Чайковского

Проблема кризиса ментальной идентичности в европейском мультикультурном пространстве

Статья посвящена исследованию кризиса ментальной идентичности этносов в современном мультикультурном европейском пространстве. Автор акцентирует внимание на феномене этнического парадокса, или этноренессанса, который в первую очередь проявляется в области лингвокультуры. Анализирует различные сценарии развития интеграционных процессов в мировом мультикультурном пространстве и предлагает пути преодоления вызовов, связанных с глобализацией. Особое внимание уделяется анализу кризисных проявлений интеграции эмигрантов из стран Востока в Европейское лингвокультурное пространство. Автор рассматривает все эти явления и процессы в контексте евроинтеграционного вектора украинского народа и определяет, при каких условиях эта интеграция станет максимально успешной – и для Украины, и для стран Европы.

Ключевые слова: кризис ментальной идентичности, этнолингвокультура, мультикультуралізм, етнічний парадокс, етноренесанс, точка ментальної опори.

Lysenko Lyubov, Senior lecturer, PhD-candidate, P.I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine

The problem of mental identity crisis in the European multicultural space (the ways to overcome).

Within the frames of given article the author carries out the analysis of an ethnomental identity crisis that is shown in the context of linguacultural crisis. Both crises are determined by social and political factors. The author focuses on the place and the role of ethnic linguaculture in the conditions of the contradictory process of globalization and the search of ethnic mental originality.

The article also describes the specific features of new ethnomental identity formation. It proves that crisis can have great potential for creative cultural renovation and linguacultural transformation. Other way the crisis of ethnomental identity is a necessary precondition for finding of a new identity for an ethnos, which ensures further cultural development. Therefore, crisis is a system phenomenon, which can be sometimes really necessary.

European ethnomental identity has developed over a long time on the historical, ethic, religious and linguacultural grounds. It is necessary to reconsider the concept of European ethnomental identity in the EU multicultural crisis conditions.

Ever since Huntington proposed his "Clash of civilizations" thesis there has been a vigorous debate over it. While Huntington's thesis contains several arguments, perhaps the most well known is the argument that the end of the Cold War resulted in a change in the nature of world conflict, with post-Cold War conflicts being based more on culture, mostly defined by religion, than those that occurred during the Cold War. He argues that during the Cold War, most of the world's conflicts were between Western ideologies (the conflict between democracy and communism), but now that the Cold War is over, most of the world's conflicts will be between cultures and civilizations, specifically between the West and the non-West. Huntington also predicted that, in particular, there will be increasing clashes between the West and both the Islamic and Sinic/Confucian cultures.

These debates are necessary for modern European states to define urgently the positions in relation to the most dangerous tendency of globalization to the crash of the politic of multiculturalism and intercultural integration.

Hundreds of thousands of people fleeing war and searching for a better life, have crossed into Europe last decades often by perilous means. Immigrants in significant numbers come to Europe from all over the world. This ever-increasing influx of migrants from nations such as Syria, Eritrea and Iraq has left European countries struggling to cope with a growing humanitarian disaster. As a result, cultural, religious and linguistic diversity strongly increased in Europe.

The dilemma of immigration and ethnomental identity of the European states ultimately converges with the larger problem of the valuelessness of the multicultural politic in postmodernity. According to multiculturalism's critics, Europe has allowed excessive immigration without demanding enough integration – a mismatch that has eroded social cohesion, undermined national and ethnomental identities, and degraded public trust. Multiculturalism's proponents, on the other hand, counter that the problem is not too much diversity but too much racism. The article discusses the symbolic framework of immigrant's integration problems into new culture, language and religion.

Immigrants are compelled to integrate into new ethnic societies of new motherland, thus trying to preserve their own ethnomental identity and national traditions. In this context, the example of the immigrants who try or not try to become an integral part of the European society is indicative. Multiculturalism as political approach seems to be fading in Western Europe. It forces upon us in a particularly acute way discussion of the question "Who are we?" – posed by Samuel Huntington

As a result, the globalization became an important stimulating factor for ethnic renaissance or ethnic paradox of postmodern in the European states. Historical memory has become an important constituent of ethnic identity. The process of restoration of the lost traditions inevitably makes actual a question of revealing mechanisms of national-cultural heritage preservation.

Key words: mental identity crisis, ethnolinguoculture, multiculturalism, "ethnic paradox", "ethnic renaissance", the point of mental support.

На перший погляд може здаватися, що будівництво Вавилонської Вежі було припинено ще в післяпотопні Біблійні часи, але для спростування цієї думки варто озирнутися навколо. Віртуальні стіни новітніх суспільних зиккуратів продовжують стрімко зростати. Щоправда, сьогодні вони засновані на фундаменті глобалізації та вимурувані блоками інтеграційних процесів. А їх будівничі, які з меншим чи більшим успіхом спілкуються обмеженими наборами англійських слів, вірять, що майже зрозуміли одне одного. Здається, ще трохи – і всі ми, причаровані "цінностями західної цивілізації", на хвилі загального ренесансу космополітизму остаточно розкриємо культурні обійми назустріч сусідам, розчиняючи свої голоси у черговому хорі об'єднаних Націй. Але остаточного злиття чомусь не відбувається. Навпаки, в самий непередбачений момент стається несподівана криза, і черговий учасник процесу, якого вже записали в "інтегровані будівничі" Нової Вежі, вголос заявляє: "Я – не такий, як інші. Я – не частина безликого "соціуму" або "електоральної маси". Я – це Я. Особливий і неповторний. І тому – цінний самий по собі. І за це право Я готовий боротися". При цьому останні слова – не метафора, адже кілька років поспіль ми стаємо не лише свідками цієї неочікуваної боротьби цілих народів, а навіть – її завзятими учасниками, пройшовши кризь два Майдани та Революцію Гідності.

Цей момент умовно можна назвати відправною точкою ментальної самоідентифікації. Тобто визначення, хто Я такий. Як правило, визначення починається з заперечення: "Я – не такий". Чому не такий? Саме тут на допомогу особистості, яка намагається самовизначитись, тобто самоідентифікуватися, приходять її менталітет. Тобто те, як ми відчуваємо світ навколо нас, як його відтворюємо в своїй діяльності – передусім творчій та духовній. А оскільки мова і культура є невід'ємними та найбільш ефективними царинами функціонування менталітету, на передову в битві за наше ментальне самоусвідомлення виходить лінгвокультура.

Беззаперечно, лінгвокультура є надпотужним ресурсом багатьох поколінь всіх народів. Вона не лише несе на собі функцію мовного ідентифікатора, а й активно бере участь у формуванні менталітету нації, визначаючи не лише, якою мовою розмовляють, а й в який спосіб сприймають дійсність, мислять, на основі чого відтворюють свій загальний культурний потенціал.

Але водночас лінгвокультура стає також суб'єктом та об'єктом глобалізації. Саме через лінгвокультурне поле кожен народ отримує безліч іноземних запозичень у вигляді слів, словосполучень та усталених виразів, які несуть на собі печатку уніфікаційних тенденцій глобалізованого світу. Адже глобалізація – процес незворотній. Народжена економічними та політичними рушійними силами (мотиваціями), вона транспонується і на культурне тло, створюючи свій космополітичний "квазі-менталітет" на підґрунті уніфікованої лінгвокультури, та нівелюючи при цьому національні особливості окремих етно-

лінгвокультур. І призупинити або обминути цей процес – вкрай важко. А він, в свою чергу, неодмінно призводить до впровадження та поширення політики мультикультуралізму (розм. "Multikulti"), яка залишає єдиний вихід: шукати шляхи і способи збереження найцінніших характерних рис національної, етнічної та ментальної ідентичності народів, та інтеграції цих рис у загальнонаціональний культурний калейдоскоп задля запобігання їхній подальшій анігіляції.

Але при цьому постає закономірне питання: як це втілити? Тут варто згадати слова людини, яка актуалізувала процес формування ментальної ідентичності в Україні в середині XIX ст. – нашого славетного Кобзаря, видатного українського поета Т.Г. Шевченка, який закликав: "і чужому навчайтись, й свого не цурайтись".

Якщо трансформувати цей знаменитий крилатий рядок у концепцію, отримаємо наступну формулу: інтеграція в зовнішній мультикультурний простір одночасно з максимальною консервацією національних духовних надбань та стрімким розвитком іманентного сучасним українцям культурного коду. Тобто подолати виклики глобальної цивілізації можливо, лише інтегрувавшись у світове співтовариство, та водночас доклавши зусиль в те, щоб не втратити своє неповторне ментальне обличчя. При цьому, в процесі інтеграції всі її учасники отримують виклик у вигляді кризи ментальної ідентичності, подолання якої може проходити за двома сценаріями – негативним та позитивним. Дослідити ці сценарії особливо актуально в Україні сьогодні, після Революції Гідності, коли на хвилях Майдану спостерігалось величезне піднесення національної самосвідомості, та водночас було обрано Євроінтеграційний вектор розвитку. Тому від обрання правильної моделі подолання кризи ментальної ідентичності в епоху глобалізації залежить майбутнє багатьох поколінь наших співвітчизників.

До речі, сам термін "глобалізація", який з легкої руки Теодора Левітта з 1983 року потрапив у англomовний словник, а звідти – у всесвітній вжиток, передбачає не лише тенденцію всесвітнього універсалізму, а й певний партикуляризм, який неодмінно проявляється у вигляді розмаїття – чи то етнічного, чи релігійного, чи то, зрештою, культурного.

Історія красномовно свідчить: саме піднесення в культурному вимірі визначає періоди розквіту і піднесення кожного етносу та нації. Сьогодні увагу багатьох вчених сфокусовано на теорії американського політолога, професора Гарвардського університету С. Хантінгтона, викладеній в його книзі "Зіткнення цивілізацій" [1]. В культурологічній гіпотезі Хантінгтона йдеться про нову фазу сучасної світової політики, коли джерелом конфліктів стане не ідеологія й економіка, а саме культура. Важливою тезою цього автора є думка про те, що відтепер культура в першу чергу визначатиме найважливіші кордони, що розділяють людство.

Згадує С. Хантінгтон в своїй книзі також термін "криза ідентичності", наголошуючи, що первинно його почали використовувати ще під час Другої світової війни для пояснення стану деяких хворих на психічні розлади, які втратили уяву про самих себе і про послідовність подій. Багато уваги питанню кризи ідентичності приділили представники екзистенціальних течій, зокрема Д. Б'юдженталь у своїй книзі "Пошук екзистенціальної ідентичності" [2], констатуючи, що наслідками цієї кризи є зниження відчуття цілісності та віри людини в свою соціальну роль, які настають внаслідок втрати своєї ідентичності.

У масштабах суспільств ми спостерігаємо цю кризу в багатьох країнах світу. Так, для громадян Японії, однієї з найрозвинутіших технологічно країн, актуальним залишається питання: до якого ментального світу вони належать – до традиційного Сходу чи техногенного Заходу? Тим часом Росія весь час шукає себе на роздоріжжі між Азією та Європою, вибудовуючи уявні кордони свого "руського міра". Тоді як певна частина громадян колишнього СРСР, вони є і в Україні, не в змозі й до сьогодні ідентифікувати себе, як представників незалежних народів, які цей Союз складали, та продовжують існувати у віртуальній реальності вже не існуючого світу колишньої потужної імперії.

Проте відчуття сутності кризи ідентичності неможливо без усвідомлення змісту терміна "ідентичність". Представник психоаналітичної школи в антропології та культурології Е. Еріксон на основі досвіду, набутого під час психіатричної практики, вивів визначення ідентичності, яке сьогодні є класичним: це – суб'єктивне відчуття своєї тотожності й цілісності, котре є джерелом енергії і наслідування [3]. Тобто на етнічному та національному рівні ментальна ідентичність здатна ставати енергією або духовним ресурсом певного народу в боротьбі за власне збереження.

Фокус проблематики ідентичності людини зміщується з питання про її сутність та приналежність, до питання про її унікальність. Отже, ми маємо, з одного боку, глобалізацію, яка нівелює ідентифікаційні маркери окремих етносів, а з іншого боку – намагання цих етносів здобувати та відстоювати певну незалежність і свободу, захищаючись від глобалізації саме засобами ментальної самоідентифікації.

У такій системі співвідношень глобалізація виступає в ролі негативного, руйнівного фактору, адже вона, за висновками таких вчених, як Д. Белл, Дж. Грант, Дж. Мартін та ін., – "...космополітична і байдужа до унікальності національних культур...". А ще, руйнуючи етноцентризм, породжує його антагоніста – ксеноцентризм, деструктивний погляд на життя, в якому "добре там, де нас нема", тобто переконання, що культура та образ життя інших, як правило, економічно та політично потужніших народів – набагато кращі, змістовніші та досконаліші за власні.

Але у глобалізації є і певні "світлі", позитивні сторони. Серед них активна інтеграція різних народів у загальносвітовий розвиток цивілізації, що передбачає акумулювання спільних зусиль у вирішенні багатьох складних викликів сьогодення, розв'язати які самотужки жодна нація не в змозі. А ще, в

контексті інтеграційних процесів, глобалізація за висновками багатьох вчених призводить до того, що нації, об'єднані унікальними лінгвокультурними традиціями, починають опиратися поглинання в уніфікованому мультикультурному різнобарві.

Це нагадує біологічну модель взаємовідносин людського організму та вірусного середовища: саме вірусні атаки на організм провокують його імунну систему до реагування та генерації захисту, що в результаті призводить до зміцнення імунітету та всього організму в цілому. Тобто наявність різноманітних етнічних культур навколо в процесі глобалізації є необхідною запорукою життєздатності власної етнолінгвокультури, адже їх взаємодія створює певну комунікативну компресію, якою провокує індивідуум або етнос на певну захисну реакцію, що виникає при зіткненні з іншою, не комплементарною ментальною свідомістю та лінгвокультурою. Ця реакція, з одного боку, підштовхує на заперечення тотальності ("Я не такий, як вони"), а з іншої – стає каталізатором бажання індивідууму та цілому народу навіть навмисне відповідати усталеним етноспецифічним стереотипам "свого" менталітету (іноді – навіть всупереч власному етнічному походженню).

Назва цієї реакції закарбувалася в працях вчених, як так званий "етнічний парадокс" сучасності. Парадокс полягає в тому, що відродження національної свідомості викликає саме процес глобалізації, тобто намагання нівелювати етнічні особливості культур насправді призводить до протилежного результату – до "етнічного ренесансу".

У межах українського простору етнічний парадокс, або етноренесанс, спрацьовував кілька разів як захисна реакція на намагання поглинути і розчинити вітчизняну культуру. Одним з перших потужних вибухів етнічного парадоксу стало повстання Богдана Хмельницького, яке відстоювало власну ментальну ідентичність від намагань поглинути Україну однією з "глобалізаційних інституцій" того часу – Річчю Посполитою, в якій домінувала ідея тотальної колонізації інших етнолінгвоспільнот. Подальші спалахи українського етнічного парадоксу були пов'язані з аналогічними спробами тотальної русифікації за часів Російської Імперії та її правонаступника, Радянського Союзу. Щоразу етнічний парадокс в Україні спрацьовував у вигляді піднесення національної самосвідомості. На основі цього створювався оновлений культурний простір, в тому числі – на якісно новий рівень підіймалася лінгвокультура, стаючи все більш потужним етногенеруючим фактором.

Після розвалу СРСР цей етноренесанс постмодерну отримав реальні можливості втілитися в побудову незалежної держави. Проте зусилля по нівелюванню всього національного з розпадом Союзу не припинилися, а змін поколінь, які вирости вже зрусифікованими, виявилось недостатньо, тому криза ідентичності на наших теренах тривала, проявляючи себе в зовнішньополітичній "багатовекторності" та безкінечних пошуках "загальнонаціональної ідеї" (звичайно, там, де її не було). Нарешті останні події в Україні стали каталізатором найбільш потужної хвилі етноренесансу, в наслідок якої процес перейшов з етнічного на загальнонаціональний рівень та сформував, нарешті, те, до чого прагнули покоління українців – політичну українську націю, яка об'єднує не лише через етнічну приналежність, а насамперед – через ментальну і лінгвокультурну спорідненість та самоідентифікацію на основі комплементарного світовідчуття. Тобто так, як було свого часу на Запорозькій Січі, де захисниками української культури, релігії та звичаїв поруч з українцями ставали також поляки, євреї, вихідці з Кавказу, кримські татари та етнічні "великороси". Саме завдяки народженню політичної нації ми отримали феномен російськомовних українців на фронті та почули спів Національного гімну від курсантів Севастопольської Нахімовської академії одразу після анексії Криму. Та все частіше спостерігаємо, як українська лінгвокультура стає рідною для постійно зростаючого кола іншомовних реципієнтів, які в такий спосіб свідомо намагаються декларувати свою приналежність до української політичної нації.

В цьому процесі характерною і важливою залишається роль "точки ментальної опори" – етнічної складової, навколо якої гуртується нація політична. Так само, як провансальці, ельзасці, бургундці та гасконці стали французами; баварці, саксонці та пруси засвоїли ім'я німців; а уельсців, корнуольців та шотландців об'єднали під назвою англійців, так в наші дні величезна кількість різноманітних, іноді навіть далеких за ступенем генетичної спорідненості етносів усе голосніше називають себе українцями. Адже в момент стресу кожен народ, подібно до індивіду, шукає у власній лінгвокультурі свою "точку ментальної опори". А збірний образ "українця" має всі передумови, щоб стати точкою такої опори для представника будь-якої етнічної спільноти.

Проте в сучасному світі трапляються і зворотні процеси – коли окремі етноси, що складають єдиний народ, відмовляються від інтеграції в націю політичну. Достатньо згадати хоча б референдум 2015 р. про відділення Шотландії від Англії, постійну боротьбу квебекських франкофонів за самостійність в Канаді або сепаратизм басків і каталонців в Іспанії. Шукають свою ідентичність і так звані "дефісні" американці, які все частіше називають себе не просто громадянами Сполучених Штатів, а германо-американцями, італо-американцями, афроамериканцями і так далі по списку.

Але на сьогодні набагато важчою проблемою, пов'язаною з кризою ментальної ідентичності, постає адаптація біженців з Азії у Європейський лінгвокультурний простір, які важко в нього інтегруються, проте не проти скористатися соціальними програмами та високим рівнем життя Європи. Саме для сприяння цій інтеграції колись в багатьох країнах світу було запроваджено вищезгадану політику мультикультуралізму – комплекс заходів, скерований на максимальне збереження культурного розмаїття та повної палітри культурних відмінностей різних етносів, передусім – етносів емігрантів. Свого

часу це стало альтернативою запровадженій у Сполучених Штатах концепції "плавильного казана" (melting pot), зміненої останнім часом на більш політкоректну "салатницю" (salad bowl), яка передбачає злиття всіх культур в одну єдину.

Проте зовні більш приваблива своєю толерантністю політика мультикультуралізму, за визначенням провідних європейських політиків (Меркель, Саркозі, Кемерон та ін.), зазнала краху. За спостереженнями багатьох аналітиків, цей крах настав унаслідок спроби створити у післявоєнному європейському просторі нову культуру, побудовану без цементуючої традиції консерватизму, європейської національної самосвідомості та християнства. Очікувалося, що в разі нівелювання цих рис оновлений культурний простір стане зручним і привабливим для постійно зростаючого потоку емігрантів та допоможе інтегрувати їх до Західного Світу. Натомість новоприбулі, відчуючи духовну слабкість секуляризованої та вихолощеної ідеями толерантності європейської культури та не знаходячи в європейських етносах нової потужної "точки ментальної опори", замість інтегрування віддають перевагу іншому сценарію – зберігають свої старі етнолінгвокультурні та релігійні ідентичності, не бажаючи розчинятися в середовищі нейтральних та толерантних європейців.

Це пояснює той факт, що в країнах ЄС існує великий відсоток мігрантів, які майже зовсім не інтегруються в лінгвокультурне життя нової батьківщини, не знають її історії і географії та навіть в третій генерації ледве володіють літературною німецькою мовою Hochdeutsch. З цього приводу дуже доречним та переконливим є приклад з передмови А. Коха до скандально відомої книги німецького економіста Т. Саррацина "Німеччина. Самоліквідація. Смертельний вирок Німеччині вже винесено" [4]. "...Німецький етнос вимирає, і замість культури Гете і Шиллера в німецькі міста приходять банди арабських тинейджерів, які говорять подібно до робінзонівського П'ятниці, на жадливій суміші номінативів та інфінитивів" [5, 10].

Як бачимо, знову акцент в справі національної інтеграції та ментальної ідентифікації зроблено на лінгвокультурі. При цьому автор вважає доведеним той факт, що проблема збереження національної ідентичності німців спирається на проблеми збереження саме німецької лінгвокультури й пов'язаної з нею ментальної ідентичності, які, за словами Т. Саррацина, не розв'язати лише шляхом вдалого маніпулювання міграційними потоками.

Ідеї мультикультуралізму та "плавильного казана" в європейському просторі призвели лише до посилення етнічних та ментальних ідентичностей, але не корінного населення, а самих іммігрантів, а також до послаблення і знеособлювання національних культур корінних народів Старого Світу. І як наслідок, толерантність й мультикультурність в європейському виконанні опинилися безпорадними перед новим витком євросизму, а тому вони спрацювали не на інтеграцію іноземців або їх асиміляцію, а на сегрегацію. Насправді, інтеграція проходить вдало лише за умов не тільки економічного, а й культурного домінування країни, що приймає.

Передбачаючи ще на початку ХХ століття подальшу ескалацію глобалізаційних тенденцій, видатний філософ та культуролог М.О. Бердяєв під час Першої світової війни окреслив єдиний можливий шлях гармонійного розвитку країн в мультикультурному світі: "...існує тільки один історичний шлях до досягнення вищої вселюдськості, до єдності людства – шлях національного росту і розвитку, національної творчості. Вселюдство розкриває себе лише під видами національностей. Денаціоналізація, просякнута ідеєю інтернаціональної Європи, інтернаціональної цивілізації, інтернаціонального людства, є справжнісінька пустота, небуття. Жоден народ не може розвиватися в бік, вrostати в чужий шлях і чужий ріст ... Кожен народ бореться за свою культуру і за вище життя в атмосфері національної поруки. Й великий самообман – бажати, творити поза національністю" [6, 95-96].

Отже, зробимо висновки. Для того, щоб успішно інтегруватися у світовий культурний простір та зберегти в його розмаїтті своє неповторне лінгвокультурне обличчя, потрібно плекати власний. Допоки локальні лінгвокультури спроможні самовідтворюватися в конкурентному полі інших лінгвокультур вони будуть існувати та успішно розвиватися. І якщо нам вдасться всередині себе подолати кризу ментальної ідентичності, вдасться зберегти та розвинути власні лінгвокультуру та мистецтво, вдасться стати потужною ментальною опорою для інших, тоді ми зможемо повноцінно доповнювати загальносвітовий культурний простір та отримаємо здатність повноцінно опанувати культурні здобутки інших народів, а водночас бути "ліками" проти кризи ментальної ідентичності для наших європейських сусідів.

Зараз важко прогнозувати, як проходять надалі інтеграційні процеси в загальноєвропейському культурному просторі і наскільки їм загрожуватиме криза ментальної ідентичності. Адже вона здатна скерувати ці процеси за сценарієм побудови Вавилонської Вежі, коли, зрештою, всі учасники процесу зведення спільної будівлі перестануть розуміти одне одного, не маючи навіть бажання почути меседжі іншої ментальності та культури. Натомість потрібно докласти всіх зусиль, щоб інтеграція обрала інший сценарій – сценарій Круглого Столу, за яким голос кожного учасника буде почуто, і на якому замість мультикультурного бульйону буде викладено гармонійну полікультурну мозаїку Нової Європи, а неповторний український ментальний візерунок в цій мозаїці допоможе подолати загальноєвропейську кризу ментальної ідентичності та стане тим змістовним комплементарним доповненням, яке зробить культурну картину світу – більш автентичною.

Література

1. Huntington Samuel P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order /Samuel P. Huntington // Simon and Schuster. – N.Y. 2007. – 368 p.
2. Bugental James F.T. The search for existential identity / James F.T Bugental. University of Michigan: Jossey-Bass Publishers, 1976. – 330 p.
3. Erikson Erik H. Identity: Youth and Crisis / Erik H. Erikson. – W. W. Norton, 1994. –336 p.
4. Sarrazin Thilo. Deutschland schafft sich ab: Wie wir unser Land aufs Spiel setzen / Thilo Sarrazin //Auflage: Deutsche Verlags-Anstalt, 2010. – 464 s.
5. Бердяев Н.А. Судьба России /Национальность и человечество// Николай Александрович Бердяев. – М., 1990. – 655 с.

References

1. Huntington, Samuel P. (2007). The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. Simon and Schuster. New York [in English].
2. Bugental, James F.T. (1976). The search for existential identity. University of Michigan: Jossey-Bass Publishers [in English].
3. Erikson, Erik H. (1994). Identity: Youth and Crisis. W. W. Norton [in English]
4. Sarrazin, Thilo. (2010). Deutschland schafft sich ab: Wie wir unser Land aufs Spiel setzen. Auflage: Deutsche Verlags-Anstalt [in German].
5. Sarrazin, Thilo. (2012). Deutschland schafft sich ab: Germany / Thilo Sarrazin. – M: Rid Group, ("Political animal") [in German].
6. Berdyayev, N.A. (1990). The Fate of Russia. Nationality and humanity. Moscow [in Russian].

УДК 316.723(477):39

Мартинюк Ольга Николаївна
аспірантка Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
knjaginya@mail.ru

ГЕНЕЗИС УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ

Стаття присвячена аналізу дослідницьких концепцій становлення та розвитку української молодіжної субкультури. Викладені гіпотези історичного розвитку молодіжної субкультури СРСР та України. Висвітлюється динаміка наукових уявлень про молодіжну субкультуру та наводяться концепції і теорії її формування. Розкривається історична періодизація розвитку вітчизняних молодіжних формальних і неформальних об'єднань, а також сутність сучасних наукових підходів до проблематики української молодіжної субкультури.

Ключові слова: молодіжна субкультура, молодіжні об'єднання, молодіжне покоління, молодь.

Мартинюк Ольга Николаевна, аспирантка Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Генезис украинской молодёжной субкультуры

Статья посвящена анализу исследовательских концепций формирования и развития украинской молодежной субкультуры. Изложены гипотезы исторического развития молодежной субкультуры СССР и Украины. Освещается динамика научных представлений о молодежной субкультуре, приводятся концепции и теории ее формирования. Раскрывается историческая периодизация развития отечественных молодежных формальных и неформальных объединений, а также сущность современных научных подходов к проблематике украинской молодежной субкультуры.

Ключевые слова: молодежная субкультура, молодежные объединения, молодежное поколение, молодежь.

Martyniuk Olga, a postgraduate student, National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts
Genesis of the Ukrainian youth subculture

The article is dedicated to the analysis of research concepts of formation and development of youth subculture in Ukrainian scientific literature. It was found out that the term "youth subculture" originated in Western science on the verge of social sciences at the beginning of twentieth century.

It was found out that the beginning of investigation of youth subculture as a phenomenon of cultural differentiation of society is the understanding of the heterogeneity of social and cultural space. Researchers in the field of sociology, cultural studies, psychology, ethnography and other social sciences, are studying the value orientation of ethnic and social groups state their distinctiveness from the socio-cultural community through marginality and deviance of behavior.

It is proved that former USSR and Soviet Ukraine scientists' research approaches to the problems of youth subculture substantially differ from foreign scientists' research of the same period. Thus, the concepts of formation and development of youth subculture are mainly limited to the classification of youth associations and periodization of the historical formation of the young generation.